

## Handelingen – hoofdstuk 22-23

*Vertaling Bible Commentary van Andrew Wommack  
Wiebrig Calderhead, 2008*

*(Om in Word naar een eindnoot te springen: plaats de cursor bij de eindnootverwijzing, kies Beeld (menubalk) – voetnoten. Om terug te gaan naar de tekst: zet de cursor in de eindnoot, klik rechts, kies "Ga naar eindnoot")*

### Handelingen 22

*1 Mannen broeders en vaders, luistert naar hetgeen ik thans ter verdediging tot u ga zeggen.*

*2 Toen zij nu hoorden, dat hij hen in de Hebreeuwse taal toesprak, hielden zij zich te meer stil. En hij zeide:*

**Opmerking 1 bij Handelingen 22:2:** Doordat Paulus tot de menigte in het Hebreeuws sprak, gaven de mensen meer aandacht aan wat hij had te zeggen. Dat is omdat het Hebreeuws een zaak van grote nationale trots bij de Joden was geworden. In de jaren van de ballingschap was de Hebreeuwse taal bijna verloren gegaan. Daarom demonstreerde Paulus hier zijn Jood-zijn en hij hoopte dat hij aan hen kon laten zien dat hij zijn Joodse wortels niet had verloochend, waar de Joden van Asia hem van hadden beschuldigd.

*3 Ik ben een Jood, te Tarsus in Cilicië geboren, doch in deze stad opgevoed, aan de voeten van Gamaliël opgeleid met nauwgezette inachtneming van de wet onzer vaders, een ijveraar voor God evenals gij allen heden zijt.*

**Opmerking 2 bij Handelingen 22:3:** Paulus begint zijn verdediging tegenover de Joden door hen eraan te herinneren dat hij net zo goed een Jood en een Farizeeër was als wie dan ook maar beweerde te zijn. Het was niet dat hij hun tegenwerpingen niet begreep. Paulus gaf toe dat hij ook eens de Christenen ten dode toe had vervolgd in zijn ijver voor de wet (vers 4).

Daarna verhaalde hij over zijn wonderbaarlijke bekering op de weg naar Damascus (verzen 6-16). Deze niet-Christelijke Joden luisterden aandachtig naar zijn verslag over de geweldige impact die Jezus en Zijn volgelingen hadden gehad op het Joodse volk. In dit geval was hun werkelijke twistpunt niet of Jezus wel of niet de Joodse Messias was, maar de menigte barstte in woede uit toen Paulus zei dat de Heer hem naar de heidenen had gezonden met de boodschap van redding (zie opmerking 13 bij vers 22).

*4 En ik heb deze weg ten dode toe vervolgd door mannen en vrouwen in boeien te slaan en gevangen te zetten,*

**Opmerking 3 bij Handelingen 22:4:** Voorafgaande aan deze gebeurtenis was al in de Schrift gemeld dat Paulus de Christenen had vervolgd (Hand. 8:1; 9:1-2)<sup>1</sup>, maar niet dat hij feitelijk gelovigen had gedood. Paulus moet verwezen hebben

naar de tijd toen hij toestemde in de dood van Stefanus (Hand. 8:1) of anders geeft Paulus ons hier een verder inzicht in hoe ver hij ging in zijn vervolging van de discipelen van Jezus. Hij verklaarde duidelijk dat met zijn goedkeuring Christenen ter dood werden gebracht (Hand. 26:10)<sup>2</sup>.

*5 gelijk ook de hogepriester van mij getuigen kan en de gehele Raad der oudsten, van wie ik ook met brieven aan de broeders naar Damascus gereisd ben, om ook hen, die daar waren, geboeid naar Jeruzalem te brengen, opdat zij gestraft zouden worden.*

*6 Maar het gebeurde mij, toen ik op mijn reis dicht bij Damascus gekomen was, dat plotseling omstreeks de middag uit de hemel een fel licht mij omstraalde,*

**Opmerking 4 bij Handelingen 22:6:** Dit geeft aanvullende informatie over de bekering van Paulus die hij niet in zijn eerdere verslag in Handelingen 9 had gegeven. Later, als hij voor koning Agrippa staat (Hand. 26:13)<sup>3</sup> noemt Paulus weer dat zijn ontmoeting op het middaguur plaatsvond. (Zie ook opmerking 3 bij Handelingen 9:2 over de drie verslagen van de bekering van Paulus.)<sup>4</sup>

*7 en ik viel op de grond en hoorde een stem tot mij zeggen: Saul, Saul, waarom vervolgt gij Mij?*

*8 En ik antwoordde: Wie zijt Gij, Here? En Hij zeide tot mij: Ik ben Jezus, de Nazoreeër, die gij vervolgt.*

**Opmerking 5 bij Handelingen 22:8:** Dit is de enige keer in de drie verslagen van de bekering van Paulus dat er staat dat de Heer Zichzelf bekendmaakte als Jezus, de Nazoreeër.

*9 En zij, die met mij waren, zagen wèl het licht, maar de stem van Hem, die tot mij sprak, hoorden zij niet.*

**Opmerking 6 bij Handelingen 22:9:** Volgens Handelingen 22:7 hoorde Paulus de stem van God. Hier verklaart Paulus dat de mensen die bij hem waren de stem niet hoorden. Misschien hoorden zij de stem van God wel, maar herkenden zij deze niet als zodanig, zoals in Joh. 12:29<sup>5</sup> mensen een stem hoorden en anderen dachten dat het de donder was (zie opmerking 6 bij Joh. 12:28)<sup>6</sup>.

*10 En ik zeide: Here, wat moet ik doen? En de Here zeide tot mij: Sta op en reis naar Damascus, en daar zal u gezegd worden al hetgeen u opgelegd is om te doen.*

*11 En daar ik vanwege de glans van dat licht niet meer kon zien, werd ik bij de hand geleid door hen, die met mij waren, en ik kwam te Damascus.*

**Opmerking 7 bij Handelingen 22:11:** Hoewel het in de andere twee verslagen van de bekering van Paulus wordt geïmpliceerd, brengt dit vers de blindheid van Paulus direct in verband met de helderheid van het licht.

*12 En een zekere Ananias, een godvruchtig man naar de wet, van wie alle Joden, die daar woonden, een goed getuigenis gaven,  
13 kwam tot mij, ging bij mij staan en zeide tot mij: Saul, broeder, word weer ziende! En op hetzelfde ogenblik werd ik weer ziende en zag hem.*

**Opmerking 8 bij Handelingen 22:13:** In Handelingen 9:18<sup>7</sup> staat ook dat de ogen van Paulus onmiddellijk werden geopend.

**Opmerking 9 bij Handelingen 22:13:** Paulus ontving niet alleen Jezus als zijn Heer, maar hij werd ook in water gedoopt, werd met de Heilige Geest gedoopt, ontving de opdracht van Gods roeping voor zijn leven en werd genezen, en dat allemaal tegelijkertijd. Deze ervaring liet geen ruimte over in zijn theologie om niet te geloven dat God kan genezen (zie opmerking 1 en 2 bij Matt. 8:16<sup>8</sup> en 17)<sup>9</sup>.

*14 En hij zeide: De God onzer vaders heeft u voorbestemd om zijn wil te leren kennen en de Rechtvaardige te zien en een stem uit zijn mond te horen;*

**Opmerking 10 bij Handelingen 22:14:** Dit kan ofwel verwijzen naar de ervaring die Paulus had toen hij bekeerd werd en de hoorbare stem van Jezus hoorde, of de Heer sprak later met Paulus in een hoorbare stem. Het is zeker dat de Heer hem rechtstreeks bleef onderrichten. Als het niet door een hoorbare stem van de Heer was, dan was het wel doordat de Heer tot zijn geest sprak (1 Kor. 11:23; 15:3; Gal. 1:12)<sup>10</sup>.

*15 want gij moet getuige voor Hem zijn bij alle mensen, van hetgeen gij gezien en gehoord hebt.*

*16 En nu, wat aarzelt gij nog? Sta op, laat u dopen en uw zonden afwassen, onder aanroeping van zijn naam.*

**Opmerking 11 bij Handelingen 22:16:** Doop in water brengt niet vergeving van zonden voort. Het verwijst naar de reiniging van ons geweten die komt door het gehoorzamen aan de bevelen van de Heer. Hier sprak Petrus over in 1 Petrus 3:21: "Als tegenbeeld daarvan redt u thans de doop, die niet is een afleggen van lichamelijke onreinheid, maar een bede van een goed geweten tot God, door de opstanding van Jezus Christus."

*17 En het overkwam mij, toen ik te Jeruzalem was teruggekeerd en in de tempel aanbad, dat ik in zinsverrukking geraakte,*

**Opmerking 12 bij Handelingen 22:17:** De gebeurtenissen in verzen 17-21 worden nergens anders in de Schrift genoemd, tenzij dit een ervaring beschrijft waar Paulus vluchtig naar verwijst in 2 Kor. 12:2-4.<sup>11</sup>

*18 en dat ik Hem zag, die tot mij zeide: Haast u en vertrek spoedig uit Jeruzalem, want zij zullen van u geen getuigenis over Mij aannemen.*

*19 En ik zeide: Here, zij weten zelf, dat ik het was, die hen, die in U geloofden, liet gevangen zetten en in de synagogen geselen;*

*20 en toen het bloed van uw getuige Stefanus vergoten werd, werkte ik daaraan met volle instemming mede en bewaarde de kleren van hen, die hem doodden.*

*21 En Hij zeide tot mij: Ga heen, want Ik zal u uitzenden, ver weg, naar de heidenen.*

*22 Zij hoorden hem aan tot dit woord toe; maar toen verhieven zij hun stem en riepen: Weg van de aarde met zo iemand: want hij behoort niet te blijven leven!*

**Opmerking 13 bij Handelingen 22:22:** De Joden hadden het verslag van Paulus over zijn ervaring aangehoord tot waar hij Jezus als de Christus erkende, maar ze barstten in woede uit toen hij vertelde dat Jezus hem naar de heidenen zond. Dat was het echte strijdpunt. De Joden waren meer toegewijd geworden aan de rituelen van hun religie dan aan God, naar Wie hun religie hen had moeten wijzen. Ze hadden misschien nog kunnen aanvaarden dat Jezus de Christus was, als hij hun religie met rust had gelaten, maar hij brak voortdurend met hun tradities (zie opmerkingen 8 bij Marc. 7: 13 <sup>12</sup> en opmerking 9 bij Marc. 7: 15) <sup>13</sup>.

Eén van de meest dramatische en meest in het oog springende tradities van de Joden was het verbond van de besnijdenis (zie opmerking 2 bij Hand. 15: 1) <sup>14</sup> en de gedachte dat iedere onbesneden persoon (heiden) volkomen afgescheiden was van God (zie opmerking 3 bij Luc. 7: 9 <sup>15</sup> en opmerking 3 bij Hand. 10: 45) <sup>16</sup>. Het maakte de Joden laaiend te denken dat de Christenen de Joodse Messias naar de heidenen brachten en hen vertelden dat ze mede-erfgenamen met de Joden konden worden zonder dat ze door besnijdenis Jodengenoten werden.

*23 En toen zij schreeuwden, met hun kleren zwaaiden en stof in de lucht wierpen,*

*24 beval de overste hem in de kazerne te brengen en zeide hem onder geseling in verhoor te nemen, ten einde zich ervan te vergewissen, om welke reden zij zo tegen hem tierden.*

**Opmerking 14 bij Handelingen 22:24:** Deze overste verstond geen Hebreeuws en dus wist hij niet wat Paulus net had gezegd en waar de Joden hem van beschuldigden. Daarom was hij vastbesloten om te achterhalen wat er aan de hand was door Paulus te martelen totdat hij alles zou vertellen.

*25 En toen men hem met de riemen in de houding strekte, zeide Paulus tot de hoofdman, die erbij stond: Moogt gij een Romein, en dat zonder dat hij een vonnis heeft, geselen?*

**Opmerking 1 bij Handelingen 22:25:** Het is erg interessant om op te merken dat Paulus zijn Romeinse burgerschap gebruikte om de Romeinen ervan te weerhouden hem te slaan (zie opmerking 2 bij Hand. 16: 37) <sup>17</sup>. Dit is het omgekeerde van wat hij in Filippi deed (zie opmerking 3 bij Hand. 16: 37) <sup>18</sup>. Het is mogelijk dat hij gewoon niet nog een keer geslagen wilde worden zodat hij op zijn rechten ging staan, of misschien was het de leiding van de Heer waardoor hij uiteindelijk een reis naar Rome kreeg waarbij alle kosten werden betaald (Hand. 25: 10-12) <sup>19</sup>.

Wat de reden van Paulus ook maar geweest kon zijn, hij wachtte totdat hij vastgebonden was voordat hij zijn Romeinse burgerschap noemde. Daarmee

behaalde hij het voordeel dat de overste bang werd (vers 29) en kon hij voorkomen dat hij nog een keer werd geslagen.

*26 Toen de hoofdman dit hoorde, ging hij naar de overste, berichtte het hem en zeide: Wat gaat gij doen? Want deze man is een Romein.*

*27 En de overste ging erheen en zeide tot hem: Zeg mij, zijt gij een Romein? En hij zeide: Ja.*

*28 En de overste antwoordde: Ik heb dit burgerrecht voor een grote som verkregen. Maar Paulus zeide: Doch ik bezit het door geboorte.*

**Opmerking 2 bij Handelingen 22:28:** Paulus was geboren in Tarsus (zie opmerking 3 bij Hand. 9:11)<sup>20</sup> in Cilicië (zie opmerking 5 bij Hand. 6:9)<sup>21</sup>. Alle inwoners van Tarsus hadden van Julius Ceasar (zie opmerking 3 bij Hand. 11:28)<sup>22</sup> het Romeinse burgerschap verkregen. Er wordt verondersteld dat de vader van Paulus op deze manier een Romein was geworden, hoewel het mogelijk is dat het aan hem persoonlijk was verleend vanwege een verdienste, of hij kon het hebben gekocht, zoals de overste had gedaan.

*29 Dadelijk hielden dan zij, die hem gerechtelijk moesten onderzoeken, op; en ook de overste werd bevreesd, nu hij bemerkte, dat hij een Romein was en hij hem had laten binden.*

*30 En de volgende dag liet hij, daar hij nauwkeurig wilde weten, waarvan hij door de Joden beschuldigd werd, hem de boeien afnemen, en hij beval de overpriesters en de gehele Raad bijeen te komen. En hij bracht Paulus uit de kazerne en stelde hem voor hen.*

## Handelingen 23

*1 En Paulus, de ogen op de Raad gericht, zeide: Mannen broeders, ik voor mij heb een volkomen zuiver geweten voor God over mijn gedrag in het openbaar tot op deze dag.*

**Opmerking 1 bij Handelingen 23:1:** Wat een uitspraak! Paulus zegt hier dat zijn daden tot op die dag nooit zijn geweten geweld hadden aangedaan. Dat betekent niet dat hij beweerde dat hij nooit had gezondigd, maar het moet worden opgevat dat hij beweerde dat zijn daden door een zuiver hart waren gemotiveerd. Dit zou voor iedereen nogal een bewering zijn, maar het is vooral interessant dat de man die dit zei Christenen ten dode toe had vervolgd (Hand. 22:4)<sup>23</sup>. Dit laat ons zien dat hij oprecht, maar puur misleidend was toen hij de Christenen vervolgde.

Dit is ook een illustratie dat men niet op het geweten kan vertrouwen. Paulus spreekt erover dat Christenen zich op een positieve manier door hun geweten kunnen laten leiden (Rom. 13:5; 1 Kor. 8:7-12; 10:25-29;<sup>24</sup> 2 Kor. 1:12; 1 Tim. 1:5, 19; 3:9; 2 Tim. 1:3;<sup>25</sup> Heb. 9:9, 14; 10:2, 22; 13:8;<sup>26</sup> 1 Pet. 2:19, 3:16, 21)<sup>27</sup>, maar hij zegt ook dat het geweten verdorven of onbetrouwbaar kan zijn (2 Tim. 4:2; Titus 1:15)<sup>28</sup>. Het eigen leven van Paulus is een perfect voorbeeld hoe iemand nooit zijn geweten geweld kan aandoen en het toch totaal verkeerd kan hebben. We moeten Gods Woord het uiteindelijke gezag laten zijn.

*2 Maar de hogepriester Ananias beval hun, die naast hem stonden, hem op de mond te slaan.*

**Opmerking 2 bij Handelingen 23:2:** Dit is de eerste keer van de drie keren dat Ananias in de Schrift wordt genoemd (2de – Hand. 24:1; 3<sup>de</sup> – Hand. 25:2)<sup>29</sup>. Uit deze verwijzingen kunnen we opmaken dat Ananias de leider was van het Joodse verzet tegen Paulus. Hij stemde er zelfs mee in om nog een onderhoud met Paulus te verzoeken zodat bepaalde Joden hem onderweg in een hinderlaag konden lokken en hem vermoorden.

Josephus Flavius schreef dat Ananias in 48 AD door Herodes tot hogepriester was aangesteld. Ananias gaf opdracht om Paulus te slaan voor het feit dat hij had gezegd dat hij in een goed geweten voor God had geleefd. Paulus reageerde hierop met een profetie dat God Ananias zou slaan. Dit gebeurde een aantal jaren later in 67 AD toen Ananias werd vermoord als gevolg van een oproer die door zijn eigen zoon was begonnen.

*3 Toen zeide Paulus tot hem: God moge u slaan, gij gewitte wand! En gij, zit gij over mij recht te spreken naar de wet en beveelt gij tegen de wet mij te slaan?*

*4 Maar de omstanders zeiden: Scheldt gij de hogepriester Gods uit?*

*5 En Paulus zeide: Ik wist niet, broeders, dat het de hogepriester was, want er staat geschreven: Van een overste uws volks zult gij geen kwaad spreken.*

**Opmerking 3 bij Handelingen 23:5:** Paulus beseftte niet dat Ananias de hogepriester was toen hij deze vernietigende profetie tegen hem uitsprak. Toen hij op de hoogte was van de situatie, bond hij in uit respect voor het ambt dat Ananias bekleedde, maar er is geen aanwijzing dat hij zijn oordeel over Ananias introk. Slechts een paar jaar later werd Ananias door God gestraft (zie opmerking 2 bij vers 2).

*6 En daar Paulus wist, dat het ene deel behoorde tot de Sadduceeën en het andere tot de Farizeeën, riep hij in de Raad: Mannen broeders, ik ben een Farizeeër, een zoon van Farizeeën, ik sta terecht om de hoop en de opstanding der doden.*

**Opmerking 4 bij Handelingen 23:6:** Paulus was al eerder gevangen genomen en terecht gesteld. Daarom veranderde hij op een slimme manier het aandachtspunt van het onderzoek van een zaak van Christendom versus Jodendom naar een discussie of er wel of niet lichamelijke opstanding was. Hij speelde de Farizeeën, die geloofden dat er een opstanding was, uit tegen de Sadduceeën, die niet in een opstanding geloofden (vers 8). Hij zorgde ervoor dat ze onderling gingen vechten en haalde zichzelf tijdelijk uit de narisheid.

De Farizeeën, die een paar minuten daarvoor nog zo heftig tegen Paulus tekeer waren gegaan, vonden nu geen kwaad in hem (vers 9). Dit laat hun huichelarij zien en illustreert weer eens dat hun vervolging eigenlijk gemotiveerd was door trots (zie opmerking 2 bij Hand. 4:17,<sup>30</sup> opmerking 1 bij Hand. 5:17<sup>31</sup> en opmerking 11 bij Hand. 20:30)<sup>32</sup>.

*7 En toen hij dit zeide, kwam er tweedracht tussen de Farizeeën en de Sadduceeën en de menigte werd verdeeld.*

*8 Want de Sadduceeën zeggen, dat er geen opstanding is, noch engel of geest, maar de Farizeeën belijden zowel het een als het ander.*

*9 En er ontstond groot geschreeuw, en sommige van de schriftgeleerden van de groep der Farizeeën stonden op en streden heftig en zeiden: Wij vinden generlei kwaad in deze mens! En indien nu eens een geest tot hem heeft gesproken, of een engel!*

*10 En toen er grote tweedracht ontstond, vreesde de overste, dat Paulus door hen zou worden verscheurd, en hij liet de soldaten komen om hem uit hun midden weg te halen en naar de kazerne te brengen.*

*11 En de volgende nacht stond de Here bij hem en zeide: Houd moed, want zoals gij te Jeruzalem van Mij getuigd hebt, moet gij ook te Rome getuigen.*

**Opmerking 1 bij Handelingen 23:11:** Omdat de Heer Paulus vertelde moed te houden, kan worden verondersteld dat Paulus het nodig had om moed ingesproken te worden. Tijdens een eerdere gevangenschap bemoedigden Paulus en Silas zichzelf door de kracht van de heilige Geest en barstten om middernacht uit in lofzangen (Hand. 16:25)<sup>33</sup>. Er kan alleen maar gespeculeerd worden wat het verschil hier kan zijn geweest.

Eén mogelijk verschil kan het zelfvertrouwen van Paulus zijn geweest dat hij deed wat de Heer wilde dat hij deed. Toen Paulus in de gevangenis in Filippi werd gegooid, had hij een gezicht gehad waarin hem was verteld om naar die stad te gaan en het evangelie te verkondigen (Hand. 16:9)<sup>34</sup>. Paulus was er zeker van geweest dat de Heer hem naar Filippi had gezonden (Hand. 16:10)<sup>35</sup>.

In dit geval had Paulus twee profetieën gekregen die hem waarschuwden niet naar Jeruzalem te gaan (zie opmerking 4 bij Hand. 21:4<sup>36</sup> en opmerking 2 bij Hand. 21:11)<sup>37</sup>. Het is mogelijk dat Paulus overwoog of hij misschien God had misgelopen (zie opmerking 2 bij dit vers).

Het is waar dat ons vermogen om ons te verheugen als we in moeilijke situaties zijn wordt vergroot als we weten dat we in een positie zijn waarin God ons leidt en dat we er niet zijn vanwege onze eigen koppigheid.

**Opmerking 2 bij Handelingen 23:11:** Er kan niet met zekerheid worden gezegd of Paulus ongehoorzaam was door naar Jeruzalem te gaan (zie opmerking 1 bij dit vers). Als er echter enige twijfel was geweest of de zegen van de Heer nog steeds op Paulus rustte, dan werd deze geheel weggenomen omdat de Here Jezus Zelf Paulus bemoedigde en hem er nogmaals van verzekerde dat hij het evangelie in Rome zou verkondigen.

Dit zou bij sommigen de verwachting kunnen wekken dat er geen problemen meer zouden zijn, want de Heer had gesproken. We zien echter dat Paulus nog eens twee jaar in de gevangenis doorbracht, alleen maar om het de Joden naar de zin te maken (Hand. 24:27)<sup>38</sup>. In die periode deden de Joden nog een keer een poging om Paulus te vermoorden (Hand. 25:2-3)<sup>39</sup> en Paulus moest uiteindelijk een beroep doen op de keizer (Hand. 25:10-11)<sup>40</sup>. Dit leidde ertoe

dat Paulus een lange en gevaarlijke reis naar Rome maakte waar hij vele dagen vastte ter wille van de veilige aankomst van hem en anderen op het schip.

In de wil van de Heer te zijn is geen garantie dat we geen problemen zullen ondervinden (zie opmerking 3 bij Hand. 16:10)<sup>41</sup>.

*12 En toen het dag was geworden, maakten de Joden een complot en vervloekten zichzelf met de gelofte, dat zij niet zouden eten of drinken, voordat zij Paulus hadden gedood.*

**Opmerking 1 bij Handelingen 23:12:** Dit is een directe vervulling van de profetie van Jezus toen Hij zei: "Men zal u uit de synagoge bannen; ja, de ure komt, dat een ieder, die u doodt, zal menen Gode een heilige dienst te bewijzen." (Joh. 16:2) Met deze vloek zouden ze een vloek van God over zich brengen als ze niet zouden slagen in hun taak. Zo zeker waren ze ervan dat ze God een dienst deden als ze Paulus zouden vermoorden. Ze voelden zich volkomen gerechtvaardigd om de overpriesters te vragen hen te helpen met de samenzwering en de overpriesters hadden geen enkele bedenking om mee te doen.

Hoe blind kun je worden! Ze waren woedend op Paulus omdat hij zogenaamd redding zonder heiligheid verkondigde (zie opmerking 13 bij Hand. 22:22) en toch waren zij aan het liegen en probeerden een moord te plegen. Het was zoals Jezus had gezegd, dat een ieder die probeert een splinter weg te doen uit het oog van een ander eerst de balk uit hun eigen oog zou moeten wegdoen (Matt. 7:3-5)<sup>42</sup>. Dit waren de blinden die de blinde leidden (Matt. 15:14).

*13 En het waren er meer dan veertig, die deze samenzwering maakten;  
14 dezen gingen naar de overpriesters en de oudsten en zeiden: Wij hebben onszelf met een vloek verbonden om niets te nuttigen, voordat wij Paulus gedood hebben.  
15 Geeft gij nu de overste, met de Raad, duidelijk te verstaan, dat hij hem voor u moet brengen, alsof gij nauwkeuriger van zijn zaak op de hoogte wildet komen; dan nemen wij op ons hem uit de weg te ruimen, eer hij nog dichtbij is.  
16 Doch de zoon van Paulus' zuster hoorde van deze hinderlaag en hij vervoegde zich aan de kazerne, en binnengegaan zijnde bracht hij het aan Paulus over.*

**Opmerking 2 bij Handelingen 23:16:** Dit is een van de weinige keren dat de familie van Paulus wordt genoemd in de Schrift. Het schijnt dat de neef van Paulus redding had gekregen door Jezus. In ieder geval was hij niet zo vijandig als de niet gelovige Joden.

In Romeinen 16 noemt Paulus ook een aantal van zijn verwanten. Hij noemt met name Andronicus en Junia die vóór Paulus wedergeboren waren (Rom. 16:7)<sup>43</sup> en die ook gevangen werden genomen vanwege hun geloof in Christus.

Herodion was een familielid van Paulus die naar de gelovigen in Rome was gezonden (Rom. 16:11)<sup>44</sup>. In Romeinen 16:13<sup>45</sup> groet Paulus Rufus en zegt dat zijn moeder ook voor hem een moeder is. Dit zou figuurlijk bedoeld kunnen zijn of het zou letterlijk een verwijzing kunnen zijn naar de moeder van Paulus en zijn broer Rufus als gelovigen.



In Rom. 16:21 <sup>46</sup> gebruikt Paulus het woord "stamgenoten" nadat hij verschillende namen van mannen heeft opgenoemd.

*17 En Paulus riep een van de hoofdlieden en zeide: Breng deze jongeman naar de overste, want hij heeft hem iets te melden.*

*18 Deze nam hem mede en bracht hem bij de overste en zeide: Paulus, de gevangene, heeft mij geroepen, en verzocht deze jongeman bij u te brengen, daar hij u iets te zeggen heeft.*

*19 De overste nu nam hem bij de hand en ging terzijde en vroeg hem: Wat hebt gij mij te melden?*

*20 En hij zeide: De Joden hebben afgesproken om van u te begeren, dat gij Paulus morgen voor de Raad brengt, daar deze op een bepaald punt nauwkeuriger over hem wil worden ingelicht.*

*21 Doch laat u niet door hen ompraten, want meer dan veertig mannen uit hun midden loeren op hem. Zij hebben zich met een vervloeking verbonden te eten noch te drinken, voordat zij hem omgebracht hebben; en nu staan zij gereed en wachten slechts op uw toezegging.*

**Opmerking 3 bij Handelingen 23:21:** Dit wijst op een zelfmoordverdrag. Omdat Paulus een gevangene was, zou er een Romeinse lijfwacht zijn om hem te vergezellen. Als deze mannen Paulus wilden vermoorden, dan moesten ze tegen de Romeinse soldaten vechten. Dit zou ongetwijfeld een snelle dood voor hen tot gevolg hebben, zelfs als ze zouden slagen in hun missie om Paulus te vermoorden.

*22 De overste dan liet de jongeman gaan en beval hem: Laat u tegen niemand erover uit, dat gij mij dit hebt te kennen gegeven.*

*23 En hij riep een tweetal hoofdlieden bij zich en zeide: Laat tweehonderd soldaten zich gereed houden om naar Caesarea te trekken en zeventig ruiters en tweehonderd lansdragers omtrent het derde uur van de nacht;*

**Opmerking 1 bij Handelingen 23:23:** Dit maakte het totaal op 470 soldaten die waren aangewezen om Paulus te beschermen. Dat was een behoorlijke escorte voor één kleine apostel. De Heer gebruikte dezelfde macht die Jezus had gekruisigd en Jakobus had vermoord om de apostel Paulus op een grootse manier te beschermen.

*24 en laat men rijdieren voorbrengen om Paulus daarop te zetten en veilig over te brengen naar stadhouder Felix.*

**Opmerking 2 bij Handelingen 23:24:** Volgens de geschiedenis was Felix oorspronkelijk een slaaf die om onbekende redenen door Claudius Caesar (zie opmerking 3 bij Hand. 11:28)<sup>47</sup> tot stadhouder (of gouverneur) van Judea was benoemd. Er wordt verteld dat Felix een vergunning had om iedere mogelijke misdaad te bedrijven en dat hij zich vaak uitleefde in iedere mogelijke wreedheid en wellust.

Felix begeerde Drusilla, de dochter van Herodes Agrippa I (zie opmerking 3 bij Luc. 3:1)<sup>48</sup> als zijn vrouw terwijl zij nog getrouwd was met Azizus, de koning van Emesa. Hij bereikte dit met de hulp van Simon, een tovenaer.

Er wordt ook verhaald dat Felix Jonathan, een hogepriester die niet in de Schrift wordt genoemd, had laten vermoorden door schurken die zich mengden tussen de menigte die naar Jeruzalem ging om te aanbidden.

Felix zetelde in Caesarea (zie opmerking 2 bij Hand. 8:40)<sup>49</sup> waar Paulus uit veiligheidsoverwegingen naar toe werd gebracht. Paulus verdedigde zichzelf voor Felix, waar zijn Joodse aanklagers ook bij aanwezig waren (Hand. 24:1-2), maar Felix hield Paulus twee jaar gevangen (Hand. 24:27)<sup>50</sup>. Paulus was niet in boeien, maar hij werd bewaakt door een hoofdman die toestond dat zijn vrienden hem vrijelijk konden bezoeken.

Gedurende deze tijd liet Felix Paulus bij zich roepen en hij werd bevreesd toen Paulus met hem redeneerde over rechtvaardigheid, ingetogenheid en het toekomstig oordeel (Hand. 24:25)<sup>51</sup>. Felix hield Paulus in gevangenschap om de Joden een gunst te bewijzen (Hand. 24:27) en ook omdat hij hoopte dat Paulus hem geld zou aanbieden voor zijn vrijlating (Hand. 24:26)<sup>52</sup>.

Tijdens de gevangenschap van Paulus in Caesarea werd Felix naar Rome ontboden om vragen te beantwoorden over de toenemende onrust in Judea. Felix vermeid lichamelijke straf door de tussenkomst van zijn broer Pallas, maar hij werd als stadhouder van Judea vervangen door Porcius Festus (Hand. 24:27).

*25 En hij schreef een brief van de volgende inhoud:*

*26 Claudius Lysias groet de hoogede stadhouder Felix.*

*27 Daar deze man door de Joden gevangengenomen was en door hen omgebracht zou worden, ben ik tussenbeide gekomen met mijn manschappen en heb hem buiten hun bereik gebracht, daar ik vernomen had, dat hij een Romein was;*

**Opmerking 3 bij Handelingen 23:27:** Deze verklaring van Claudius Lysias was niet naar waarheid. Hij had niet eerder vernomen dat Paulus een Romeins burger was (Hand. 22:25-29)<sup>53</sup> dan nadat hij hem uit de menigte had gered (Hand. 21:31)<sup>54</sup>. Dit was niets anders dan een poging om zichzelf voor eigen doeleinden in een beter daglicht te stellen dan wat hij verdiende.

*28 en begerende te weten te komen, waarvan zij hem beschuldigden, bracht ik hem in hun Raad.*

*29 Het bleek mij, dat hij werd beschuldigd inzake vragen van hun wet, doch er was geen aanklacht, waarop dood of gevangenschap staat.*

**Opmerking 4 bij Handelingen 23:29:** Claudius Lysias geeft hier toe dat er geen reden was om Paulus gevangen te zetten. Hij kon hem hebben laten gaan. Het is mogelijk dat hij Paulus in bewaring hield om hem te beschermen.

*30 En daar mij was aangebracht, dat er een aanslag tegen deze man zou worden gepleegd, liet ik hem onmiddellijk naar u brengen en heb ik ook de aanklagers gelast in uw tegenwoordigheid te zeggen, wat zij tegen hem hebben.*

*31 De soldaten dan namen Paulus over, gelijk hun bevolen was, en brachten hem des nachts naar Antipatris;*

**Opmerking 5 bij Handelingen 23:31:** Antipatris lag aan een belangrijke kustweg, op de plaats van de Oudtestamentische stad Afek (1 Sam. 4:1; 29:1)<sup>55</sup>. Herodes de Grote (zie nogmaals opmerking 3 bij Luc. 3:1) bouwde Antipatris in 9 v.C. en noemde de stad naar zijn vader Antipater.

De stad lag ruim 40 km ten zuiden van Caesarea (zie nogmaals opmerking 2 bij Hand. 8:40) en bijna 65 km ten noorden van Jeruzalem (zie opmerking 1 bij Joh. 5:1)<sup>56</sup>. In Handelingen 23:23 staat dat Paulus en de soldaten Jeruzalem om 21.00 uur in de avond verlieten en dit vers impliceert dat ze Antipatris in de ochtend bereikten. Dat was een behoorlijke prestatie, vooral 's nachts.

*32 en de volgende dag lieten zij de ruiters met hem verder trekken en keerden naar de kazerne terug.*

*33 Toen de anderen te Caesarea kwamen en de brief aan de stadhouder overhandigd hadden, brachten zij ook Paulus voor hem.*

**Opmerking 6 bij Handelingen 23:33:** Deze brief van Claudius Lysias aan Felix was een formele brief.

*34 En na die gelezen te hebben, vroeg de stadhouder hem, uit welke provincie hij was, en vernemende, dat hij uit Cilicië was,*

*35 zeide hij: Ik zal u nader in verhoor nemen, zodra ook uw beschuldigers hier gekomen zijn. En hij beval hem in het paleis van Herodes in bewaring te houden.*

**Opmerking 7 bij Handelingen 23:35:** Dit paleis diende als gerechtsgebouw, net zoals dat in Jeruzalem waar Christus bij Zijn terechtstelling voor Pilatus werd gebracht (Matt. 27:27; Joh. 18:28)<sup>57</sup>. Beide gebouwen, dat in Jeruzalem en dat in Caesarea, waren gebouwd door Herodes de Grote (zie nogmaals opmerking 3 bij Luc. 3:1) en hadden daarom hetzelfde ontwerp.

**Eindnoten Handelingen 22 en 23:**

*(Om in Word terug te gaan: zet de cursor in de eindnoot, klik rechts, kies "Ga naar eindnoot")*

<sup>1</sup> Hand. 8:1 En er ontstond te dien dage een zware vervolging tegen de gemeente te Jeruzalem; en allen werden verstrooid over de streken van Judea en Samaria, met uitzondering van de apostelen.

Hand. 9:1-2 En Saulus, nog dreiging en moord blazende tegen de discipelen des Heren, ging naar de hogepriester, en vroeg van hem brieven naar Damascus voor de synagogen, om, als hij mannen en vrouwen, die van die weg waren, zou vinden, hen gevankelijk naar Jeruzalem te brengen.

<sup>2</sup> Hand. 26:10 wat ik dan ook gedaan heb te Jeruzalem; en ik heb vele van de heiligen in gevangenschappen opgesloten, waartoe ik de macht van de overpriesters ontvangen had; en als zij zouden omgebracht worden, heb ik mijn stem eraan gegeven.

<sup>3</sup> Hand. 26:13 zag ik, o koning, midden op de dag onderweg een licht, schitterender dan de glans der zon, van de hemel mij en hen, die met mij reisden, omstralen;

<sup>4</sup> *Hand. 9:3 En terwijl hij daarheen op weg was, geschiedde het, toen hij Damascus naderde, dat hem plotseling licht uit de hemel omstraalde;*

**Opmerking 3 bij Handelingen 9:3:** Door dit verslag van de bekering van Saulus te vergelijken met zijn eigen verslagen van deze ervaring in Handelingen 22 en 26 krijgen we een completer beeld van wat er gebeurde. Hieronder staan de aanvullingen van Paulus op het verslag van Handelingen 9 toen hij tijdens zijn verdediging voor de Joden in Jeruzalem (Handelingen 22) en koning Agrippa (Handelingen 26) over zijn bekering vertelt.

De verschijning van de Heer gebeurde tijdens het middaguur (22:6) of de middag (26:13). Het licht was feller dan de middagzon (26:13) en omstraalde ook degenen die met Saulus reisden (26:13). Iedereen die met Saulus was viel op de grond (26:14) en hoorde de stem (vers 7), maar de anderen herkenden het niet als een stem (22:9, zie opmerking 6 bij Joh. 12:28 en opmerking 7 bij vers 7 hieronder). Handelingen 26:14 onthult dat de Heer tot Paulus in de Hebreeuwse taal sprak.

Handelingen 26 combineert de woorden van de Heer "Waarom vervolg je Mij" en "het valt je zwaar tegen de prikkels achteruit te slaan" tot één ononderbroken zin, waarmee het afwijkt van Handelingen 9:5 en 22:7-8. Het is hoogst waarschijnlijk dat Paulus de aanvullende openbaring die hij in Damascus kreeg toevoegde aan het verslag van zijn bekering in Handelingen 26 om het aan koning Agrippa te verduidelijken en daarom was de chronologische nauwkeurigheid niet een factor. In Handelingen 22:8 voegt Paulus toe dat Jezus zichzelf bekend maakte als "Jezus van Nazaret". Saulus werd verteld welke dingen de Heer in Damascus voor hem had geregeld (22:10). De verblinding van Paulus was een direct gevolg van de felheid van het licht (22:11).

<sup>5</sup> Joh. 12:29 De schare dan, die daar stond en toe hoorde, zeide, dat er een donderslag geweest was; anderen zeiden: Een engel heeft tot Hem gesproken.

<sup>6</sup> *Joh. 12:28 Vader, verheerlijk uw naam! Toen kwam een stem uit de hemel: Ik heb hem verheerlijkt, en Ik zal hem nogmaals verheerlijken!*

**Opmerking 6 bij Joh. 12:28:** Dit is de derde keer dat er in de evangeliën verslag van wordt gedaan dat de Vader in een hoorbare stem tot of over Jezus sprak (1e – bij de doop van Jezus in de rivier de Jordaan - Marc. 1:11; Luc. 3:22; 2e – bij de verheerlijking van Jezus op de berg – Matt. 17:5; Marc. 9:7; Luc. 9:35). Dit vers maakt duidelijk dat de Vader sprak met een stem. Er zijn echter verschillende verslagen van dezelfde gebeurtenis. Sommige mensen hoorden een stem en dachten dat een engel sprak. Anderen dachten dat het een donderslag was (vers. 29). Dit illustreert dat "de ongeestelijke mens niet aanvaardt wat van de Geest Gods is, want het is hem dwaasheid en hij kan het niet verstaan, omdat het slechts geestelijk te beoordelen is" (1 Kor. 2:14). Een vleselijk mens met een verhard hart (zie opmerking 10 bij Marc. 6:52 en opmerking 3 bij Marc. 8:17) zal altijd een natuurlijke verklaring vinden voor het bovennatuurlijke, zelfs als hij een hoorbare stem van God hoort.

<sup>7</sup> Hand. 9:18 En terstond vielen hem als schubben van de ogen en hij kon weer zien, en hij stond op en werd gedoopt.

<sup>8</sup> *Matt. 8:16 Toen het nu avond werd, bracht men vele bezetenen tot Hem; en Hij dreef de geesten uit met zijn woord en die ernstig ongesteld waren genas Hij allen.*

**Opmerking 1 bij Matt. 8:16:** In de evangeliën genas Jezus zeventien keer alle zieken die aanwezig waren (Matt. 4:23-24; 8:16-17; 9:35; 12:15; 14:14,34-36; 15:30-31; 19:2; 21:14; Marc. 1:32-34,39; 6:56; Luc. 4:40; 6:17-19; 7:21; 9:11; 17:12-17). Er zijn 47 andere gebeurtenissen waar Hij één of twee mensen per keer genas (Matt. 8:1-4,5-13,14-15,28-34; 9:1-8,20-33; 12:10-13,22-23; 15:21-28; 17:14-18; 20:30-34; Marc. 1:21-31,40-45; 2:1-12; 3:1-5; 5:1-20,25-43; 7:24-37; 8:22-26; 9:14-29; 10:46-52; Luc. 4:33-39; 5:12-15,17-26; 6:6-10; 7:1-17; 8:27-39,43-56; 9:37-42; 11:14; 13:11-17; 14:1-5; 18:35-43; 22:51; Jn. 4:46-54; 5:2-15; 9:6-7; 11:43-44). Nergens vinden we dat Jezus weigerde om iemand te genezen. In het licht van de verklaring van Jezus dat Hij niets uit Zichzelf kon doen maar alleen wat Hij de Vader zag doen (Joh. 5:19 en 8:28-29), zijn

Zijn daden genoeg bewijs dat het altijd Gods wil is om te genezen.

<sup>9</sup> *Matt. 8:17 opdat vervuld zou worden, hetgeen gesproken werd door de profeet Jesaja, toen hij zeide: Hij heeft onze zwakheden op Zich genomen en onze ziekten heeft Hij gedragen.*

**Opmerking 2 bij Matt. 8:17:** Het feit dat in dit vers de woorden "ongerechtigheden" en "striemen" in Jesaja 53:4 vervangen worden door "zwakheden" en "ziekten" maakt duidelijk dat toen Jesaja zei "door Zijn striemen is ons genezing geworden" (Jes. 53:5) hij over fysieke genezing van onze lichamen sprak. Jezus voorzag zowel in fysieke genezing als in vergeving van zonden. Het woord "behoud" (Grieks "sozo") wordt vertaald met "heelgemaakt" in de zin van fysieke genezing in Matteüs 9:22, Marcus 5:34 en Lucas 8:48. In Jakobus 5:15 staat "het gelovige gebed zal de lijder gezond maken" (sozo). Veel schriftplaatsen noemen de genezing van onze lichamen in combinatie met de vergeving van onze zonden. Voorbeelden zijn Psalm 103:3; Jesaja 53:4-6 en 1 Petrus 2:24. Genezing is, evenzeer als vergeving van onze zonden, onderdeel van onze redding.

<sup>10</sup> 1 Kor. 11:23 Want zelf heb ik bij overlevering van de Here ontvangen, wat ik u weder overgegeven heb, dat de Here Jezus in de nacht, waarin Hij werd overgeleverd, een brood nam,

1 Kor. 15:3 Want vóór alle dingen heb ik u overgegeven, hetgeen ik zelf ontvangen heb: Christus is gestorven voor onze zonden, naar de Schriften,

Gal. 1:12 Want ik heb het ook niet van een mens ontvangen of geleerd, maar door openbaring van Jezus Christus.

<sup>11</sup> 2 Kor. 12:2-4 Ik weet van een mens in Christus, veertien jaar is het geleden – of het in het lichaam was, weet ik niet, of dat het buiten het lichaam was, weet ik niet, God weet het – dat die persoon weggevoerd werd tot in de derde hemel. En ik weet van die persoon – of het in het lichaam of buiten het lichaam was, weet ik niet, God weet het – dat hij weggevoerd werd naar het paradijs en onuitsprekelijke woorden gehoord heeft, die het een mens niet geoorloofd is uit te spreken.

<sup>12</sup> *Marc. 7:13 En zo maakt gij het woord Gods krachteloos door uw overlevering, die gij overgeleverd hebt. En dergelijke dingen doet gij vele.*

**Opmerking 8 bij Marc. 7:13:** We kunnen de positieve kracht van Gods Woord teniet doen en niets zal dat sneller doen dan de overleveringen van mensen boven Gods Woord te stellen. Gods Woord is dan nog steeds waar (Rom. 3:3-4) en zal niet ledig wederkeren (Jes. 55:11), maar het kan de negatieve resultaten van oordeel voortbrengen in plaats van de positieve resultaten van redding (Joh. 12:48). De Joden die Egypte verlieten ontvingen niet de positieve resultaten van het land dat God beloofde, omdat ze geloof niet mengden met het woord dat ze hoorden (Heb. 4:2).

<sup>13</sup> *Marc. 7:15 Niets, dat van buiten de mens in hem komt, kan hem onrein maken, maar hetgeen uit de mens naar buiten komt, dat is het, wat hem onrein maakt.*

**Opmerking 9 bij Marc. 7:15:** Het lijkt erop dat deze verklaring volkomen tegengesteld is aan Leviticus 11:40; 22:8; Deuteronomium 14:7-8, 12-19, 21 en andere tekstgedeelten uit het Oude Testament. In Kolossenzen 2:16-17 wordt echter verteld dat deze dieetwetten uit het Oude Testament schaduwen (of afbeeldingen) waren van de geestelijke waarheden die tot werkelijkheid zouden worden in het Nieuwe Verbond. Deze Farizeeën (net zoals veel Christenen tegenwoordig) misten iedere geestelijke betekenis van deze wetten en zagen alleen de fysieke handelingen.

De echte geestelijke bedoeling waar deze dieetwetten uit het Oude Testament een afbeelding van zijn was dat we in alles heilig (apart gezet) voor God zouden moeten zijn – zelfs in wat we eten. De tekst uit het Nieuwe Testament die hiermee overeenkomt is 1 Korintiërs 10:31 "Of gij dus eet of drinkt, of wat ook doet, doet het alles ter ere Gods." Onder de wet van het Oude Testament was het verboden om bepaalde dieren te eten of aan te raken (Lev. 11; Deut. 14:3-21), niet omdat er iets verkeers was met die dieren, maar om het afgescheiden zijn aan God te illustreren en om te dienen als een voortdurende herinnering aan dit apart gezet zijn. Onder het Nieuwe Testament zien we dat geen enkel dier onrein is, of zelfs maar was, van zichzelf (Rom. 14:14; 1 Tim. 4:1-5). Het aanwijzen van bepaalde dieren als onrein in het Oude Testament was zuiver symbolisch, en daarom kon Jezus dit verklaren.

Wat Jezus hier zegt heeft echter op meer betrekking dan dat er volgens het Oude Testament reine en onreine dieren zijn. Hij zei dat niets wat via de mond van iemand binnenkwam hem kon verontreinigen. Deze verklaring kan echter niet zo worden geïnterpreteerd dat we ieder soort misbruik aan ons lichaam, zoals gulzigheid en drugsgebruik, door de vingers kunnen zien. Jezus legt hier juist uit dat de toestand van het hart van iemand belangrijker is dan zijn fysieke lichaam. Het hart van een mens controleert het lichaam (Spr. 23:7). Het is niet andersom. Zonde maakt ons hart niet slecht, maar een slecht hart maakt dat we zondigen. God ziet ons hart aan (1 Sam. 16:7), en voor Hem hangt onze reinheid of onze verontreiniging er alleen van af of we gereinigd zijn in onze geest door het bloed van het Lam.

<sup>14</sup> *Hand. 15:1 En sommigen, uit Judea gekomen, leerden de broeders: Indien gij u niet besnijden laat naar het gebruik van Mozes, kunt gij niet behouden worden.*

**Opmerking 2 bij Handelingen 15:1:** Om het standpunt van de Joden ten aanzien van besnijdenis te begrijpen, is het nodig om de besnijdenis in het Oude Testament een beetje te begrijpen, en hoe de Joden dit verkeerd hadden beoordeeld.

In Genesis 17:9-14 was het verbond van de besnijdenis aan Abram gegeven. In vers 14 zei de Heer dat iedere man die het vlees van zijn voorhuid niet laat besnijden uitgeroeid zou worden. Dit plaatste een grote nadruk op de daad van besnijdenis, maar zoals Paulus in Romeinen 4:3-13 uitlegt, was Abraham al gerechtvaardigd door geloof voordat hij besneden werd. Tenminste 13 jaar voordat de Heer aan Abram opdroeg om zich te laten besnijden (Gen. 17:24-26), werd Abram gered door zijn geloof (Gen. 15:6). De Joden waren gericht op de uiterlijke daad van gehoorzaamheid in plaats van op de innerlijke daad van geloof waardoor Abraham gehoorzaam was geworden. Dit was ook de bron van twist tussen Jezus en de religieuze leiders. Zij legden de nadruk op de uiterlijke daden die de Heer had bevolen om te doen en ze gingen volkomen voorbij aan de motieven van het hart (Matt. 23:27-28), terwijl Jezus zei dat als iemand zijn hart zou reinigen, het onvermijdelijk was dat zijn daden ook zouden veranderen (zie opmerking 21 bij Matt. 23:26).

De waarheid van redding door geloof was in het Jodisme verloren gegaan, en hoewel veel Joden in Jezus als hun Redder waren gaan geloven, probeerden ze geloof en het houden van de geboden te mengen alsof voor de redding deze beide nodig zouden zijn.

Paulus werd Gods voorvechter voor de leer van redding door genade. Zelfs Petrus en Barnabas worstelden met deze kwestie (Gal. 2:11-21). Aan het einde van zijn leven schreef Petrus over Paulus en zei hij dat zijn onderwijs moeilijk te begrijpen was, maar dat alleen diegenen die onkundig en onstandvastig waren er weerstand tegen boden (2 Petr. 3:15-16).

De vraag of heidenen wel of niet besneden moesten worden, welke op deze eerste gemeentevergadering werd besproken, was feitelijk een zaak of geloof wel of niet de basis voor redding was, of dat het geloof plus het houden van de geboden was. Door het getuigenis van Petrus overtuigde de Heer de oudsten dat besnijdenis (of het houden van ieder ander gebod) niet nodig was voor redding als er geloof in Jezus was (Rom. 3:28). Dit is de fundamentele waarheid van het Nieuwe Testament en het is de belangrijkste leerstelling van de Nieuwtestamentische brieven aan de Romeinen, de Galaten, de Efeziërs en de Hebreeërs.

<sup>15</sup> *Luc. 7:9 Toen Jezus dit hoorde, verwonderde Hij Zich over hem, en Zich kerende tot de schare, die Hem volgde, sprak Hij: Ik zeg u, zelfs in Israël heb ik een zó groot geloof niet gevonden!*

**Opmerking 3 bij Luc. 7:9:** De Joden hadden het feit dat God de Israëlieten had gekozen om Zijn volk te zijn verkeerd geïnterpreteerd. Ze dachten dat niemand werkelijk God zou kunnen kennen tenzij hij een Jood was of werd. Jezus wijst bij een aantal gelegenheden op het feit dat God ook van de heidenen hield en hun gebeden beantwoordde (Luc. 4:24-27; zie introductie tot het evangelie van Lucas). Dit is ongetwijfeld Zijn oogmerk om hier zo te praten over het geloof van de hoofdman. Hij wijst de vrome Joden erop dat deze heidenen een groter geloof had dan wat Hij bij welke Jood dan ook had gezien.

<sup>16</sup> *Hand. 10:45 En al de gelovigen uit de besnijdenis, die met Petrus waren medegekomen, stonden verbaasd, dat de gave van de heilige Geest ook over de heidenen was uitgestort,*

**Opmerking 3 bij Handelingen 10:45:** Sommige geleerden hebben berekend dat deze gebeurtenis wel tien jaar na de Pinksterdag plaatsvond. In ieder geval was Petrus, en mogelijk ook een aantal andere Joden, al zo lang wedergeboren en wandelde hij al zo lang met de Heer in zo'n intieme relatie dat zijn schaduw mensen genas (Hand. 5:15) en anderen uit de dood werden opgewekt (Hand. 9:41). Toch waren ze totaal verrast om te zien dat God de heidenen aanvaardde, wat toch duidelijk in de geschriften van het Oude Testament was voorgezegd (Jes. 11:10; 42:6; 49:6, 22; 60:3-16; 62:2; 66:19; Jer. 16:19-21; Mal. 1:11) en waarvan Jezus Zelf had gesproken (Matt. 8:11-12; 21:42-43; Joh. 10:16; Luc. 4:25-27; 13:29). Dit illustreert dat de Heer ons niet onmiddellijk in alle waarheid leidt, maar dat er een groeiproces is (Jes. 28:9). Iedere gelovige heeft genoeg "blinde vlekken" zodat we niet het recht hebben om een "betweterig"-gedrag aan te nemen. "Indien iemand zich inbeeldt enige kennis verworven te hebben, dan heeft hij nog niet leren kennen, zoals het behoort" (1 Kor. 8:2).

<sup>17</sup> *Hand. 16:37 Maar Paulus zeide tot hen: Zij hebben ons, hoewel wij Romeinen zijn, zonder vorm van proces in het openbaar gezeseld en in de gevangenis gezet, en willen zij ons er nu ongemerkt uitzetten? Geen sprake van; laten zij zelf komen en ons eruit leiden.*

**Opmerking 2 bij Handelingen 16:37:** De Romeinse wet verbiedt dat een Romeinse burger wordt vastgebonden en geslagen zonder een gerechtelijk vonnis (Hand. 22:25-29). Geen enkele Romein kon tot de dood worden veroordeeld zonder de gelegenheid te hebben zich bij zijn aanklagers tegen de aanklacht te verdedigen (Hand. 25:16). De Romeinen beschouwden ieder onrecht dat een individuele burger werd aangedaan als een belediging aan geheel Rome. Daarom zou iedere Romeinse ambtenaar die deze wetten

overtrad zeker gestraft worden, waarschijnlijk wel met de dood.

<sup>18</sup> *Hand. 16:37 Maar Paulus zeide tot hen: Zij hebben ons, hoewel wij Romeinen zijn, zonder vorm van proces in het openbaar gezeseld en in de gevangenis gezet, en willen zij ons er nu ongemerkt uitzetten? Geen sprake van; laten zij zelf komen en ons eruit leiden.*

**Opmerking 3 bij Handelingen 16:37:** Het is interessant dat Paulus en Silas de hoofdlieden niet hadden verteld voordat zij geslagen werden dat zij Romeinse burgers waren. Ze hadden de striemen en de gevangenneming kunnen vermijden. Bij een andere gelegenheid ontliet Paulus een pak slaag door zijn burgerschap bekend te maken. Het is echter duidelijk dat het eigenlijk veel beter uitpakte zoals het nu gebeurde.

Het is voldoende om te zeggen dat de Heer hem moet hebben geleid in de manier waarop ze het deden. De meeste mensen zouden er niet voor hebben opengestaan als de Heer hen in een dergelijke richting had geleid, omdat het gepaard ging met fysieke pijn en persoonlijk lijden. Niemand zal ooit op een succesvolle manier door de Heer geleid kunnen worden totdat zij "zelf" hebben aangepakt.

<sup>19</sup> *Hand. 25:10-12 En Paulus zeide: Ik sta voor de keizerlijke rechtbank, en dáár moet ik terechtstaan. Tegen de Joden heb ik niets misdreven, gelijk ook gij zeer wel inziet. Indien ik echter schuldig ben en een halsmisdad deed, verzet ik mij niet tegen een doodvonnis; maar indien er niets waar is van datgene, waarvan dezen mij betichten, dan kan niemand mij bij wijze van gunst aan hen uitleveren: ik beroep mij op de keizer! Toen antwoordde Festus, na overleg met zijn Raad: Op de keizer hebt gij u beroepen, naar de keizer zult gij gaan!*

<sup>20</sup> *Hand. 9:11 En de Here zeide tot hem: Sta op en ga naar de straat, die de Rechte heet, en vraag ten huize van Judas naar iemand uit Tarsus, genaamd Saulus, want zie, hij is in gebed*

**Opmerking 3 bij Handelingen 9:11:** Tarsus was de hoofdstad van Cilicië en de geboorteplaats van de apostel Paulus. Paulus werd in Jeruzalem opgevoed "aan de voeten van Gamaliël" (Hand. 22:3), maar na zijn bekering keerde hij naar Tarsus terug, totdat Barnabas hem opzocht en hij zijn openbare bediening begon.

<sup>21</sup> *Hand. 6:9 Doch er stonden sommigen op van hen, die waren van de zogenaamde synagoge der Libertijnen, der Cyreneërs en der Alexandrijnen en van de Joden uit Cilicië en Asia en redetwistten met Stefanus,*

**Opmerking 5 bij Handelingen 6:9:** Cilicië was een zuidoostelijke provincie van Klein-Azië met als voornaamste plaats Tarsus, de geboorteplaats van Saulus.

<sup>22</sup> *Hand. 11:28 en één uit hen, genaamd Agabus, stond op en gaf door de Geest te kennen, dat een grote hongersnood zou komen over het gehele rijk, die dan ook gekomen is onder Claudius.*

**Opmerking 3 bij Handelingen 11:28:** In het Nieuwe Testament worden vier Romeinse keizers genoemd. De eerste keizer is Augustus, of Octavius, een achterneef van Julius Caesar, één van de grootste generaals aller eeuwen en dictator van Rome, die omstreeks 44 v. Chr. werd vermoord. Augustus deelde aanvankelijk de Romeinse troon met Marcus Antonius en Lepidus, maar werd uiteindelijk alleenheerser van Rome en kreeg de keizerstitel. Augustus vaardigde het bevel uit dat de hele wereld belasting moest betalen, wat als gevolg had dat Jozef en Maria naar Betlehem moesten gaan waar Jezus werd geboren (Luc. 2:1-7). Augustus stond toe dat er op zijn kosten dagelijks in de tempel werd geofferd. Caesarea Filippi en Caesarea aan de Zee werden door Herodes ter ere van hem gebouwd (zie opmerking 3 bij Luc. 3:1). Hij stierf omstreeks 14 na Chr. op 67-jarige leeftijd.

De tweede keizer die in de Schrift wordt genoemd is Tiberius. Hij was de aangenomen zoon van Augustus en er wordt naar hem verwezen in Matteüs 22:17, Marcus 12:14; Lucas 3:1; 20:22; Joh. 19:12. De stad Tiberias aan het meer van Galilea werd door Herodes Antipas voor hem gebouwd (zie eveneens opmerking 3 bij Luc. 3:1). Tiberius stierf in 37 na Chr. op 79-jarige leeftijd.

De derde keizer die in de Schrift wordt genoemd is Claudius. Hij volgde in 41 na Chr. keizer Caligula op en stierf in 54 na Chr. op 64-jarige leeftijd omdat zijn vrouw Agrippina hem had vergiftigd.

De vierde keizer die in de Schrift wordt genoemd is Nero. Naar hem wordt verwezen in Handelingen 17:7; 25:8, 10-12, 21; 26:32; 27:24; 28:19; en Filippenzen 4:22. Hij was de aangenomen zoon van Claudius en stond bekend om zijn wreedheid, inclusief het vergiftigen van zijn stiefbroer Britannicus om de troon te bemachtigen. Hij beschuldigde de volgelingen van Christus ervan dat ze Rome in brand hadden gestoken, wat een massaslachting onder de Christenen tot gevolg had. Hij werd door zijn troepen in de steek gelaten en pleegde in 68 na Chr. op 32-jarige leeftijd zelfmoord.

<sup>23</sup> *Hand. 22:4 En ik heb deze weg ten dode toe vervolgd door mannen en vrouwen in boeien te slaan en gevangen te zetten.*



<sup>24</sup> Rom. 13:5 Daarom is het nodig zich te onderwerpen, niet slechts om de toorn, maar ook om des gewetens wil.

1 Kor. 8:7-12 Maar niet bij allen is die kennis. Want sommigen, in hun geweten nog niet los van de afgod, eten (dit vlees) als afgodenoffer en hun geweten, dat zwak is, wordt erdoor besmet. Nu zal wat wij eten, ons niet bij God brengen; eten wij niet, wij zijn er niet minder om; eten wij wèl, wij zijn er niet meer om. Maar ziet toe, dat deze bevoegdheid van u niet tot aanstoot voor de zwakken worde. Want indien iemand u, die kennis hebt, (aan tafel) ziet aanliggen in een afgodentempel, zal hij met zijn zwak geweten dan niet gestijfd worden tot het eten van offervlees? Dan gaat er immers iemand, die zwak is, ten gevolge van uw kennis verloren, een broeder, om wiens wil Christus gestorven is. Door zó tegen de broeders te zondigen, en hun geweten, indien het zwak is, te kwetsen, zondigt gij tegen Christus.

1 Kor. 10:25-29 Al wat in de vleeshal te koop is, moogt gij eten, zonder navraag te doen uit gewetensbezwaar, want de aarde en haar volheid is des Heren. Indien een der ongelovigen u uitnodigt en gij wenst te gaan, eet dan alles, wat u wordt voorgezet, zonder dat gij navraag doet uit gewetensbezwaar. Doch indien iemand tot u zegt: Dat is gewijd vlees, eet het dan niet, om hem, die u dat te kennen gaf, èn om het geweten. Ik bedoel nu niet uw eigen geweten, maar dat van die ander. Want waartoe zou mijn vrijheid beoordeeld worden door eens anders geweten?

<sup>25</sup> 2 Kor. 1:12 Want dit is onze roem, het getuigenis van ons geweten, dat wij in heiligheid en reinheid Gods, niet in vleselijke wijsheid, maar in de genade Gods, in de wereld verkeerd hebben, in het bijzonder ten opzichte van u.

1 Tim. 1:5 En het doel van (alle) vermaning is liefde uit een rein hart, uit een goed geweten en een ongeveinsd geloof.

1 Tim. 1:19 met geloof en met een goed geweten. Omdat sommigen dit hebben verworpen, heeft hun geloof schipbreuk geleden.

1 Tim. 3:9 maar het geheimenis des geloofs bewarend in een rein geweten.

2 Tim. 1:3 Ik breng dank aan God, die ik, evenals mijn voorouders, met een rein geweten dien, dat ik u onophoudelijk mag gedenken in mijn gebeden, nacht en dag.

<sup>26</sup> Heb. 9:9 Dit was een zinnebeeld voor de tegenwoordige tijd, in zoverre gaven en offers gebracht werden, die niet bij machte waren hem, die (God daarmede) dient, voor zijn besef te volmaken.

Heb. 9:14 hoeveel te meer zal het bloed van Christus, die door de eeuwige Geest Zichzelf als een smetteloos offer aan God gebracht heeft, ons bewustzijn reinigen van dode werken, om de levende God te dienen?

Heb. 10:2 Immers, zou anders het offeren daarvan niet opgehouden zijn, doordat degenen, die de dienst verrichten, na eenmaal gereinigd te zijn, generlei besef van zonden meer hadden?

Heb. 10:22 laten wij toetreden met een waarachtig hart, in volle verzekerdheid des geloofs, met een hart, dat door besprenging gezuiverd is van besef van kwaad, en met een lichaam, dat gewassen is met zuiver water.

Heb. 13:8 laten wij toetreden met een waarachtig hart, in volle verzekerdheid des geloofs, met een hart, dat door besprenging gezuiverd is van besef van kwaad, en met een lichaam, dat gewassen is met zuiver water.

<sup>27</sup> 1 Petr. 2:10 u, eens niet zijn volk, nu echter Gods volk, eens zonder ontferming, nu in zijn ontferming aangenomen.

1 Petr. 3:16 en met een goed geweten, opdat bij al het kwaad, dat men van u spreekt, zij, die uw goede wandel in Christus smaden, beschaamd gemaakt worden.

1 Petr. 3:21 Als tegenbeeld daarvan redt u thans de doop, die niet is een afleggen van lichamelijke onreinheid, maar een bede van een goed geweten tot God, door de opstanding van Jezus Christus.

<sup>28</sup> 2 Tim. 4:2 verkondig het woord, dring erop aan, gelegen of ongelegen, wederleg, bestraf en bemoedig met alle lankmoedigheid en onderrichting.

Titus 1:15 Alles is rein voor de reinen, maar voor hen, die besmet en onbetrouwbaar zijn, is niets rein. Maar bij hen zijn zowel het denken als het geweten besmet.

<sup>29</sup> Hand. 24:1 En vijf dagen daarna kwam de hogepriester Ananias met enige oudsten en een advocaat, Tertullus, om tegen Paulus bij de stadhouder hun klachten in te dienen.

Hand. 25:2 En de overpriesters en de voornaamsten der Joden dienden klachten tegen Paulus bij hem in.

<sup>30</sup> *Hand. 4:17 maar om te voorkomen, dat het nog meer onder het volk verbreid wordt, laat ons hun dreigend gebieden tot niemand meer te spreken op gezag van deze naam.*

**Opmerking 2 bij Handelingen 4:17:** De reden waarom deze oversten wilden dat Petrus en Johannes niet meer in de naam van Jezus gingen prediken en onderwijzen was volkomen egoïstisch. Ze gaven niet om de zieken die de genezende aanraking van Jezus nodig hadden of de verlorenen die de redding nodig hadden die alleen Jezus kan geven. Ze dachten alleen maar aan zichzelf. Als alle Joden zich zouden bekeren tot

Christus, dan zouden deze oversten niet meer de leiders zijn. Ze wilden hun macht en gezag handhaven en daarom vochten ze tegen de macht en het gezag van Jezus.

Tegenwoordig gaat het nog net zo. Mensen gebruiken leerstellige kwesties om te verhullen waar het werkelijk om gaat. De waarheid is dat "door overmoed slechts twist ontstaat" (Spr. 13:10). Mensen die graag de eerste willen zijn (3 Joh. 9) zijn gewoonlijk de aanstichters van vervolging. Dit is een belangrijke reden waarom Paulus de gemeente gebood om niet een pas-bekeerde in een gezagspositie te plaatsen (1 Tim. 3:6).

<sup>31</sup> *Hand. 5:17 Maar de hogepriester stond op en allen, die met hem waren – de zogenaamde partij van de Sadduceeën – en zij werden vervuld met naijver,*

**Opmerking 1 bij Handelingen 5:17:** Het Griekse woord dat hier met "naijver" wordt vertaald, is "zelos". Dit woord wordt 18 keer in het Nieuwe Testament gebruikt en wordt vertaald als naijver (6 keer), naijverig (1 keer), ijver (5 keer), ijveren (1 keer), nijd (3 keer), afgunst (1 keer) en moeite (1 keer). Dit is een ander woord dan het Griekse woord dat in het Nieuwe Testament ook met "naijver" wordt vertaald waar het betekent dat het "verdriet veroorzaakt, niet omdat iemand anders het heeft, maar omdat men het zelf niet heeft en probeert zo'n gebrek in zichzelf aan te vullen". Deze naijver van de Sadduceeën had daarom zijn basis in afgunst of jaloezie.

In Spreuken 13:10 staat: "Door overmoed onstaat slechts twist". Zelfgerichtheid is altijd de wortel van iedere twist en vervolging. Deze Sadduceeën waren jaloers op de aanhang die de apostelen kregen. Zij wilden die erkenning en de roem omdat ze de geestelijke leiders van Israël waren, en die positie werd bedreigd. Ze konden niet wedijveren met de geestelijke kracht van de apostelen en daarom namen ze hun toevlucht tot fysiek machtsvertoon.

Als je er op deze manier naar kijkt is vervolging eigenlijk een compliment van onze vervolgers. We zouden ons moeten verheugen dat wij het waard zijn om ter wille van Zijn naam smadelijk behandeld te worden (Hand. 5:41).

<sup>32</sup> *Hand. 20:30 en uit uw eigen midden zullen mannen opstaan, die verkeerde dingen spreken om de discipelen achter zich aan te trekken.*

**Opmerking 11 bij Handelingen 20:30:** Weer zien we dat trots, of het verhogen van jezelf, ten grondslag ligt aan alle scheidingen (Spr. 13:10). Dit veroorzaakte dat de Farizeeën Jezus en de apostelen vervolgden (zie opmerking 2 bij Hand. 4:17 en opmerking 1 bij Hand. 5:17), en dit veroorzaakt ook twisten in de tegenwoordige gemeente.

<sup>33</sup> *Hand. 16:25 Maar omstreeks middernacht baden Paulus en Silas en zongen Gods lof, en de gevangenen luisterden naar hen.*

<sup>34</sup> *Hand. 16:9 En Paulus kreeg in de nacht een gezicht; er stond een Macedonisch man, die hem toeriep: Steek over naar Macedonië en help ons.*

<sup>35</sup> *Hand. 16:10 Toen hij het gezicht gezien had, zochten wij dadelijk gelegenheid om naar Macedonië te vertrekken, daar wij eruit opmaakten, dat God ons had geroepen om hun het evangelie te verkondigen.*

<sup>36</sup> *Hand. 21:4 En wij vonden de discipelen en bleven daar zeven dagen. Dezen zeiden Paulus door de Geest, dat hij zich niet naar Jeruzalem moest inschepen.*

**Opmerking 4 bij Handelingen 21:4:** Sommige mensen hebben geopperd dat dit vers eigenlijk niet zegt dat de Heilige Geest Paulus verbood om naar Jeruzalem te gaan. De Heilige Geest zei juist dat hij niet naar Jeruzalem zou moeten gaan als hij niet vervolgd wilde worden. Als dat het geval was, dan had Paulus een keuze en kon hij eenvoudigweg ervoor gekozen hebben om door te reizen naar Jeruzalem. Dit zou een antwoord geven op de vele vragen of dit een voorbeeld was dat Paulus God ongehoorzaam was. Hoewel er een argument voor is dat uit dit vers wordt geconcludeerd dat Paulus een keuze werd gegeven, wordt het niet duidelijk gezegd. Op het eerste gezicht zou dit vers suggereren dat Paulus de Heilige Geest ongehoorzaam was, hoewel dit helemaal niet strookt met zijn eerdere handelingen (bijv. Hand. 16:6-7) en zijn latere verklaringen (Hand. 23:1). Het is opmerkelijk dat Paulus in zijn latere brieven dit niet een zonde of vergissing noemt en dit geeft te meer een reden om ervan uit te gaan dat hij een keuze moet hebben gehad.

<sup>37</sup> *Hand. 21:11 Toen deze bij ons gekomen was, nam hij de gordel van Paulus, en zich voeten en handen bindende, zeide hij: Dit zegt de heilige Geest: De man, van wie deze gordel is, zullen de Joden te Jeruzalem zo binden en uitleveren in de handen der heidenen.*

**Opmerking 2 bij Handelingen 21:11:** Anders dan de boodschap van de Heilige Geest die Paulus in Tyrus ontving (zie nogmaals opmerking 1 bij Hand. 12:20), werd in deze profetie niet gezegd dat Paulus niet naar Jeruzalem zou moeten gaan. Er werd hem verteld wat hem daar zou gebeuren (zie opmerking 4 bij Hand.

21:4).

<sup>38</sup> Hand. 24:27 Maar de overste Lysias is tussenbeide gekomen en heeft hem met groot geweld buiten ons bereik gebracht.

<sup>39</sup> Hand. 25:2-3 En de overpriesters en de voornaamsten der Joden dienden klachten tegen Paulus bij hem in, en verwachtten van hem een gunst ten nadele van Paulus, verlangende, dat hij hem naar Jeruzalem zou laten komen, daar zij een aanslag smeedden om hem onderweg om te brengen.

<sup>40</sup> Hand. 25:10-11 En Paulus zeide: Ik sta voor de keizerlijke rechtbank, en dáár moet ik terechtstaan. Tegen de Joden heb ik niets misdreven, gelijk ook gij zeer wel inziet. Indien ik echter schuldig ben en een halsmisdadig gepleegd heb, verzet ik mij niet tegen een doodvonnis; maar indien er niets waar is van datgene, waarvan dezen mij betichten, dan kan niemand mij bij wijze van gunst aan hen uitleveren: ik beroep mij op de keizer!

<sup>41</sup> *Hand. 16:10 Toen hij het gezicht gezien had, zochten wij dadelijk gelegenheid om naar Macedonië te vertrekken, daar wij eruit opmaakten, dat God ons had geroepen om hun het evangelie te verkondigen.*  
**Opmerking 3 bij Handelingen 16:10:** Vanwege dit gezicht was er geen twijfel dat de Heer hem had geleid om het Evangelie in Macedonië te prediken. Daarom zouden de meeste mensen niets anders dan goede dingen verwachten, omdat ze wisten dat ze in de perfecte wil van God waren. Maar binnen de kortste keren zaten Paulus en Silas echter in een blok in een kerker in Filippi. Paulus en zijn gezelschap werden ook vervolgd in Tessalonica (Hand. 17:5-9) en Berea (Hand. 17:13), zodat Paulus voor zijn leven moest vluchten (Hand. 17:14-15). Ze hadden niets anders dan problemen, maar het is zeker dat ze precies dat deden wat de Heer wilde dat ze deden.

De misvatting dat "als God er bij is, zullen er geen problemen zijn" is niet alleen verkeerd, maar het is gevaarlijk. Dit soort denken heeft gemaakt dat veel mensen "ervan afzien" van wat God hen verteld heeft te doen als dingen niet gaan zoals ze verwachten. Als Paulus zo had gedacht, dan zou satan het Evangelie een halt hebben toegevoerd.

Onze problemen komen niet van God (zie opmerking 48 bij Joh. 15:2). Daarom zouden we niet om problemen moeten bidden (Matt. 6:13), maar we zouden ze ook niet moeten aangrijpen als een "vermomde zegen van God". We hoeven niet geschokt te zijn als er beproevingen komen (1 Petr. 4:12), maar problemen, of een gebrek aan problemen, bevestigen of ontkennen niet Gods wil voor ons.

<sup>42</sup> Matt. 7:3-5 Hoe zult gij dan tot uw broeder zeggen: Laat mij de splinter uit uw oog wegdoen, terwijl, zie, de balk in uw oog is? Huichelaar, doe eerst de balk uit uw oog weg, dan zult gij scherp kunnen zien om de splinter uit het oog van uw broeder weg te doen.

<sup>43</sup> Rom. 16:7 Groet Andronikus en Junias, mijn stamgenoten en medegevangenen, mannen onder de apostelen in aanzien, die reeds vóór mij in Christus geweest zijn.

<sup>44</sup> Rom. 16:11 Groet mijn stamgenoot Herodion. Groet hen, die behoren tot de kring van Narcissus, die in de Here zijn.

<sup>45</sup> Rom. 16:13 Groet Rufus, de uitverkorene in de Here, met zijn moeder, die ook voor mij een moeder is.

<sup>46</sup> Rom. 16:21 Mijn medearbeider Timoteüs en mijn stamgenoten Lucius, Jason en Sosipater, groeten u.

<sup>47</sup> *Hand. 11:28 en één uit hen, genaamd Agabus, stond op en gaf door de Geest te kennen, dat een grote hongersnood zou komen over het gehele rijk, die dan ook gekomen is onder Claudius.*

**Opmerking 3 bij Handelingen 11:28:** In het Nieuwe Testament worden vier Romeinse keizers genoemd. De eerste keizer is Augustus, of Octavius, een achterneef van Julius Caesar, één van de grootste generaals aller eeuwen en dictator van Rome, die omstreeks 44 v. Chr. werd vermoord. Augustus deelde aanvankelijk de Romeinse troon met Marcus Antonius en Lepidus, maar werd uiteindelijk alleenheerser van Rome en kreeg de keizerstitel. Augustus vaardigde het bevel uit dat de hele wereld belasting moest betalen, wat als gevolg had dat Jozef en Maria naar Betlehem moesten gaan waar Jezus werd geboren (Luc. 2:1-7). Augustus stond toe dat er op zijn kosten dagelijks in de tempel werd geofferd. Caesarea Filippi en Caesarea aan de Zee werden door Herodes ter ere van hem gebouwd (zie opmerking 3 bij Luc. 3:1). Hij stierf omstreeks 14 na Chr. op 67-jarige leeftijd.

De tweede keizer die in de Schrift wordt genoemd is Tiberius. Hij was de aangenomen zoon van Augustus en er wordt naar hem verwezen in Matteüs 22:17, Marcus 12:14; Lucas 3:1; 20:22; Joh. 19:12. De stad Tiberias aan het meer van Galilea werd door Herodes Antipas voor hem gebouwd (zie eveneens opmerking

3 bij Luc. 3:1). Tiberius stierf in 37 na Chr. op 79-jarige leeftijd.

De derde keizer die in de Schrift wordt genoemd is Claudius. Hij volgde in 41 na Chr. keizer Caligula op en stierf in 54 na Chr. op 64-jarige leeftijd omdat zijn vrouw Agrippina hem had vergiftigd.

De vierde keizer die in de Schrift wordt genoemd is Nero. Naar hem wordt verwezen in Handelingen 17:7; 25:8, 10-12, 21; 26:32; 27:24; 28:19; en Filippienzen 4:22. Hij was de aangenomen zoon van Claudius en stond bekend om zijn wreedheid, inclusief het vergiftigen van zijn stiefbroer Britannicus om de troon te bemachtigen. Hij beschuldigde de volgelingen van Christus ervan dat ze Rome in brand hadden gestoken, wat een massaslachting onder de Christenen tot gevolg had. Hij werd door zijn troepen in de steek gelaten en pleegde in 68 na Chr. op 32-jarige leeftijd zelfmoord.

<sup>48</sup> *Lucas 3:1 In het vijftiende jaar van de regering van keizer Tiberius, toen Pontius Pilatus stadhouder over Judea was, en Herodes viervorst over Galilea, en zijn broeder Filippus viervorst over Iturea en het land Trachonitis, en Lysanias viervorst over Abilene.*

**Opmerking 3 bij Lucas 3:1:** Deze Herodes, bekend als Herodes Antipas, was de zoon van Herodes de Grote (zie opmerking 1 bij Luc. 1:5) en hij heerste over Galilea. Zijn broer, Herodes Archelaüs, heerste over Judea en Samaria (Matt. 2:22). Een andere broer, Filippus, die in dit vers wordt genoemd, had een vrouw die Herodias heette (vers 19), die de dochter was van weer een andere zoon van Herodes de Grote, Aristobulus, die niet in het Nieuwe Testament wordt genoemd. Deze Herodias verliet haar echtgenoot (en oom) Filippus en trouwde met Herodes Antipas. Johannes de Doper sprak hierover zijn afkeuring uit (Marc. 6:17-20). Herodias won het van de bedenkingen van Herodes Antipas en zij liet hem onthoofden. De zoon van Herodes Antipas, Herodes Agrippa I, wordt in Handelingen 12 genoemd. Hij werd door een engel des Heren geslagen en door wormen gegeten. De kleinzoon van Herodes Antipas was Herodes Agrippa II, die bijna door Paulus werd overgehaald om Christen te worden (Hand. 26:28).

<sup>49</sup> *Hand. 8:40 Maar Filippus bleek te Asdod te zijn; en hij trok rond om het evangelie te prediken aan alle steden, totdat hij te Caesarea kwam.*

**Opmerking 2 bij Handelingen 8:40:** Caesarea was een stad aan de kust van Palestina die van 25 tot 13 v.Chr. door Herodes de Grote was gebouwd. De naam betekent "behorend aan Caesar" en de stad werd ter ere van keizer Augustus gebouwd. Het ligt ongeveer 38 km ten zuiden van de berg Karmel. Nadat hij was weggevoerd bevond Filippus zich in Caesarea en Handelingen 21:8 vertelt dat hij in Caesarea ging wonen. Cornelius, een Romeinse hoofdman die Christen werd, woonde ook in Caesarea (Hand. 10:1). Paulus bezocht deze stad twee keer en stichtte er een gemeente (Hand. 18:22; 21:8, 16). Later werd Paulus hier gevangen genomen (Hand. 23:23, 33) en moest hij voor Festus en Agrippa verschijnen (Hand. 25:1-4, 6-13). Caesarea was een andere plaats dan Caesarea Filippi (zie opmerking 1 bij Matt. 16:13).

<sup>50</sup> Hand. 24:27 Maar toen de termijn van twee jaar voorbij was, kreeg Felix tot opvolger Porcius Festus; en daar Felix de Joden een gunst wilde bewijzen, liet hij Paulus in gevangenschap achter.

<sup>51</sup> Hand. 24:25 Maar toen hij sprak over rechtvaardigheid en ingetogenheid en het toekomstig oordeel, werd Felix bevreesd en antwoordde: Ga voor heden heen; wanneer ik nog eens gelegenheid heb, zal ik u wel weder ontbieden;

<sup>52</sup> Hand. 24:26 en tegelijkertijd hoopte hij, dat hem door Paulus geld zou worden aangeboden. Dit was ook de reden, dat hij hem telkens weer liet komen en zich met hem onderhield.

<sup>53</sup> Hand. 22:25-29 En toen men hem met de riemen in de houding strekte, zeide Paulus tot de hoofdman, die erbij stond: Moogt gij een Romein, en dat zonder dat hij een vonnis heeft, geselen? Toen de hoofdman dit hoorde, ging hij naar de overste, berichtte het hem en zeide: Wat gaat gij doen? Want deze man is een Romein. En de overste ging erheen en zeide tot hem: Zeg mij, zijt gij een Romein? En hij zeide: Ja. En de overste antwoordde: Ik heb dit burgerrecht voor een grote som verkregen. Maar Paulus zeide: Doch ik bezit het door geboorte. Dadelijk hielden dan zij, die hem gerechtelijk moesten onderzoeken, op; en ook de overste werd bevreesd, nu hij bemerkte, dat hij een Romein was en hij hem had laten binden.

<sup>54</sup> Hand. 21:31 En terwijl zij hem poogden te vermoorden, kwam bericht in bij de overste der bezetting, dat geheel Jeruzalem in opschudding was

<sup>55</sup> 1 Sam. 4:1 Israël trok ten strijde tegen de Filistijnen en legerde zich bij Eben-Haëzer; de Filistijnen echter hadden zich gelegerd te Afek.

1 Sam. 29:1 De Filistijnen verzamelden al hun legers te Afek, terwijl de Israëlieten bij de bron te Jizreël gelegerd waren.

<sup>56</sup> *Joh. 5:1 Daarna was er een feest der Joden en Jezus ging op naar Jeruzalem.*

**Opmerking 1 bij Joh. 5:1:** De stad Jeruzalem ligt 25 km ten westen van de Dode Zee en de rivier de Jordaan en 50 km ten oosten van de Middellandse Zee. Het is op vier heuvels gebouwd: Sion, Moria, Acra en Bezetha, en wordt in het oosten, westen en zuiden door diepe valleien omgeven.

Hoewel de naam "Jeruzalem" "stad van vrede" betekent, zijn er sinds de tijd van Jozua tot op vandaag tenminste 28 belegeringen geweest waarbij honderdduizenden hun leven verloren. Eén bron meldt dat 600.000 Joden werden gedood toen de Romeinen onder Titus in 70 AD Jeruzalem verwoestten.

Het is geen verrassing dat satan sommige van zijn kwaadaardigste aanvallen ontketende op een stad die (1) de hoofdstad was van het enige koninkrijk dat God ooit bij de mensen oprichtte; (2) de plaats waar de tempel van God stond, waar God vaak met de mensen sprak en hun offers aanvaardde; (3) de stad was van Gods profeet en koningen van het geslacht van David; (4) de plaats was van de dood, opstanding en hemelvaart van Christus; en (5) de plaats was waar de Christelijke gemeente geboren werd op de dag van Pinksteren. Door de hele Schrift heen worden er veel andere namen gebruikt om Jeruzalem aan te duiden. De meeste daarvan verwijzen naar een band met of de nabijheid van God. De meest gebruikte naam is Sion, die meer dan honderd keer in het Oude Testament en acht keer in het Nieuwe Testament voorkomt. De stad wordt vaak de stad van David genoemd, maar veruit het grootste aantal titels identificeert Jeruzalem als de stad van God. Benamingen van Jeruzalem zijn de stad van God (Ps. 46:4; 48:1, 8; 87:3; Heb. 12:22; Openb. 3:12), stad van de Heer (Jes. 60:14), the berg van de Heer (Jes. 2:3; 30:29), de stad der rechtvaardigheid (Jes. 1:26), Vuurhaard (Jes. 29:1), getrouwe veste (Jes. 1:26), de berg van de Heer der heerscharen (Zach. 8:3), de heilige berg (Ps. 48:1; Jes. 11:9; 27:13; 66:20; Dan. 11:45; Zach. 8:3), de plaats van mijn heiligdom (Jes. 60:13), Sion van de Heilige van Israël (Jes. 60:14, de heilige stad (Neh. 11:1,18; Jes. 48:2; 52:1; Matt. 4:5; 27:53; Openb. 11:2), en "Mijn welgevallen" (Jes. 62:4). Verder onderzoek naar de namen van Jeruzalem zou nog veel meer verwijzingen aan deze lijst toevoegen, maar deze lijst geeft al aan hoe hecht de band is van het hart van God met Jeruzalem.

God Zelf verwijst naar Jeruzalem als "mijn stad" (Jes. 45:13) en "mijn heilige berg" (Jes. 11:9; 56:7; 57:13; 65:11,25; 66:20). Hij geeft deze onderscheiding aan geen enkele andere plaats of stad.

Voor de verovering van Kanaän door de Israëlieten onder Jozua, was de stad bekend als Urusalim (een afgekorte vorm van deze naam is Salim of Salem), wat de vroegst bekende naam is en "stad van Salim" of "stad van vrede" betekent. In de tijd dat de Israëlieten Kanaän binnenvielen was de koning van Jeruzalem Adonisedek (Joz. 10:1), wat betekent "heer der gerechtigheid", in wezen dus hetzelfde als "koning der gerechtigheid" wat ook gebruikt werd voor Melchisedek (Heb. 7:1-3) die 500 jaar eerder als Koning van Salem regeerde.

Hoewel de naam "Jeruzalem" niet genoemd wordt in Gen. 14:18-20 waar verhaald wordt dat Melchisedek Abraham zegende, geloven geleerden dat het "Salem" wat in Genesis 14:18 wordt genoemd de afgekorte vorm van "Jeruzalem" of "Urusalim" is en dat daarom de stad voor de tijd van Abraham al bestond.

In Genesis 22 vertelt God aan Abraham om naar het land Moria te gaan en "Isaak te offeren als een brandoffer op een der bergen die Ik u noemen zal" (vers 2). Deze plaats wordt in Genesis 22:14 "de berg van de Heer" genoemd en er is zeer sterk bewijs dat de berg Moria in Jeruzalem de plaats was waar het gebeurde.

Na de invasie door Israël in het beloofde land, hadden de Judeeërs de taak om de Jebusieten uit Jeruzalem te verdrijven, maar ze lieten na om dit te doen (Joz. 15:63). De Jebusieten waren de afstammelingen van een zoon van Kanaän, de zoon van Cham, die de zoon van Noach was (Gen. 10:16). Het is mogelijk dat de Jebusieten na de vloed zich in het gebied van Jeruzalem vestigden en een rol hebben gespeeld om de stad te bouwen. In ieder geval hadden ze zich er zo genesteld dat de Judeeërs hen niet konden verdrijven.

Na de dood van Jozua (Ri. 1:1) vochten de Judeeërs tegen Jeruzalem, namen de stad in bezit (Ri. 1:8) en gingen door om andere bezette gebieden te veroveren. Zoals uit Richteren 1:21 blijkt, slaagden ze daar niet geheel in. De Jebusieten bewoonden nog steeds Jeruzalem met de Benjaminsieten, die niet in staat waren ze te verdrijven. Zelfs voor die tijd werd naar de stad verwezen als Jebus (Joz. 18:16, 28). De naam "Jebus" bleef voortbestaan (Ri. 19:10-11) en de Jebusieten bleven in de stad wonen tot de tijd van David. Het verslag van de uiteindelijke verovering op de Jebusieten is te vinden in 2 Samuel 5:6-9 en in 1 Kronieken 11:4-8. David had al zeven jaar geregeerd in Hebron als koning over alle stammen van Israël (2 Sam. 5:1-5), maar toen Jebus werd veroverd, verhuisde David zijn hoofdkwartier daarnaar toe en noemde het "de stad van David" (2 Sam. 5:9).

Tegen het einde van de regering van David werd hij verleid om een telling te houden (1 Kron. 21:1) wat kwaad was in Gods ogen (vers 7). Eén van de gevolgen daarvan was dat Jeruzalem bijna werd verwoest door een engel (vers 16). David toonde berouw en hem werd opgedragen om een altaar voor de Here op te richten op de dorsvloer van de Jebusiet Ornan (vers 18). Hij kocht het land, bouwde het altaar, bracht daar offers en Jeruzalem was gered (verzen 25-27).

Toen Salomo de taak kreeg om de tempel te bouwen, bouwde hij deze op de berg Moria, op precies dezelfde plaats waar David zijn altaar had gebouwd en geheiligd om de verwoesting van Jeruzalem tegen te houden (2 Kron. 3:1). Gedurende de regering van Salomo bereikte Jeruzalem het toppunt van haar roem, zoals in 2 Kronieken 9:27 staat vermeld. "De koning maakte het zilver in Jeruzalem overvloedig als stenen, en de ceders als moerbeivijgen die in menigte in de Laagte groeien." Jeruzalem bleef de hoofdstad van het verenigde Israël totdat onder Rehoboam, de kleinzoon van David en zoon van Salomo, tien stammen in

opstand kwamen en in ongeveer 975 v.C. het koninkrijk werd gesplitst (1 Kon. 12:19-20). Jeruzalem bleef de hoofdstad van Juda tot ongeveer 616 v.C. toen het door Nebukadnezar werd verwoest (2 Kon. 24:11-16; 25:8-12).

In 546 v.C. werd Jeruzalem weer de hoofdstad nadat de 70-jarige ballingschap was geëindigd en dit bleef zo gedurende de Romeinse bezetting en de aardse verschijning van Jezus tot 70 AD toen de stad totaal werd verwoest door de Romeinen onder Titus. Ongeveer 567 jaar later (omstreeks 637) bouwde een Arabische leider, genaamd Omar, op de berg Moria een Moslimtempel die "Rotstempel" werd genoemd, om te herdenken dat Abraham hier Isaak offerde, en deze tempel, hoewel deze verschillende malen is herbouwd, staat tot op de dag van vandaag nog steeds op de berg Moria.

Pas in juni 1967 kwam Jeruzalem wederom geheel onder Joods bestuur. Nu is de stad, net zoals in de tijd van Jezus, de hoofdstad van Israël.

<sup>57</sup> Matt. 27:27 Toen namen de soldaten van de stadhouder Jezus mede naar het gerechtsgebouw en riepen de gehele afdeling bij Hem samen.

Joh. 18:28 Zij brachten Jezus dan van Kajafas naar het gerechtsgebouw. En het was vroeg in de morgen; doch zelf gingen zij het gerechtsgebouw niet binnen, om zich niet te verontreinigen, maar het Pascha te kunnen eten.